

A terrorizmus kihívása – a hit válasza

Előadásom kezdetén szeretném kijelenteni azt az immár közhellyé vált, elég gyakran azonban soha nem hangsúlyozható tény, mely szerint a terrorizmus módszerei semmivel nem igazolhatóak. Semmivel. A polgári törvénykezés kifejezésével élve a terrorizmus nem más, mint erőszakos bűncselekmény.

A terrorizmus célja, hogy fenyegetéssel, illetve fizikai vagy mentális erőszak alkalmazásával félelmet keltsen egy olyan közösségben, amely a terrorizmusban résztvevő közösségével nem egyező, más világnézet értékeihez igazodva, akadályozza ez utóbbi elképzelése szerinti életforma kialakításához szükséges feltételek megvalósulását, illetve az annak megfelelő magatartásforma gyakorlását.

A terrorizmussal foglalkozó szakirodalom immár olyan méreteket öltött, hogy teljességében áttekinthetetlené vált. A legjelentősebb munkák alapján, a terrorizmus típusaira vonatkozóan, mégis a következő osztályozást állíthatjuk fel: 1) *állami*-, 2) *forradalmi*- és 3) *terület*-, illetve *vagyonszerzés* érdekében folytatott terrorizmus.

Az *állami* szintű terrorizmus két területen fejt ki aktivitását: a) saját nemzete ellen, az államforma és az uralkodó csoport hatalomfenntartásának érdekében; b) fegyveres erővel vagy politikai eszközökkel egy másik állam ellen, a törvényes hatalom megdöntése érdekében.

Az ún. *forradalmi* terrorizmus jellemzői: a) az uralkodó rezsim megdöntése egy utódhatalom létrehozásának érdekében; b) új állam létrehozása a működő állam területén belül; c) a meglévő állam alkotmányának, törvénykezésének gyökeres megváltoztatása.

A *terület*-, vagy *vagyonszerzés* érdekében indított terrorizmus ismérvei: a) autonómiai törekvések megvalósítása; b) nemzeteken átívelő akciókban való részvétel, mintegy „zsoldos” vállalkozásként; c) robbantások, bank- és emberrablások pénzszerzés érdekében, vagy azzal a céllal, hogy bizonyos társaságok vagy nemzetek képviselői vonuljanak ki az adott országból.

A világban működő számos szervezett terrorhálózat közül, a mai magyar társadalmat (a politikai és a gazdasági szférát, a zsidókat és a keresztyéneket) különösen az utóbbi években egyre fokozódó erővel fellépő iszlám terrorizmus fenyegetheti.

A zsidó és a keresztyén kultúrának az iszlámmal való, meglepő gyorsasággal lezajló, első, tragikusan véres kimenetelű találkozása Mohamed halála után egy évvel következett be. A 633-ban indult arab hadjáratok eredményeként, 16 év leforgása alatt olyan híres, zsidó és keresztyén kultúrájú városok estek el, mint (sorrendben): Damaszkusz, Jeruzsálem, Alexandria és Tripoli, valamint Ciprus szigete.

A 7. század végére a mai Tunézia, Algéria és Marokkó területének meghódításával az iszlám terjeszkedés elérte az Atlanti-óceán partvidékét. A Gibraltár szo-

roszon átkelve, az Ibériai-félsziget egésze ellenőrzésük alá került, sőt, az északra vonuló csapatokat csak Párizs előtt 160 km-re tudták megállítani. Az európai tartózkodás nem minősíthető ideiglenesnek, hiszen a mai Spanyolország területéről csak 1492-ben tudták kiszorítani a mórokat.

E 700 éves időszak második harmadának vége felé ferences és domokos szerzetesek próbálkoztak keresztyén misszióval az elfoglalt területeken, de ennek eredményéről, sikeréről vagy kudarcáról nem maradtak fenn írásos feljegyzések. A reformáció és ellenreformáció időszaka szinte teljes mértékben elvonta a figyelmet az iszlám misszióról, olyannyira, hogy a kelet felől terjeszkedő, Közép-Európába mélyen behatoló Ottomán Birodalom krónikájában sem olvashatunk ilyen jellegű fennmaradt emléket.

A 18. századtól aztán ismét megjelentek azok a lelkes hittérítők, akik az iszlám kultúra és vallás képviselőivel próbáltak kapcsolatot teremteni. Odaadó életük külön előadást érdemelne, itt azonban csak néhányuk nevét említjük meg: Henry Martin, Abdul Masih, Karl Gottlieb Pfander.

Magyar vonatkozásban feltétlenül említésre érdemes Döbrössy Lajos és Parragh Lajos neve. Előbbi a Bulgáriában élő törökök, utóbbi az albánok között végezte missziós tevékenységét. Az említett személyek feljegyzéseire utalva: az arab-iszlám világban élők a keresztesháborúk során szerezték a keresztyénekkal kapcsolatos legkeserűbb, mind a mai napig kítőrlhetetlen emlékeiket.

2003-as adatok szerint, a világ 35 országában, 44 nemzetiség tagjai vallják magukat Mohamed követőinek. Számuk ma durván 1 milliárdra tehető. A zsidó és keresztyén kultúrában élőkével összevetve népességnövekedésük aránya azoknak körülbelül háromszorosa.

A iszlám világ bizonyos köreihez közel álló, a terrorizmus eszközt alkalmazó csoportok jellemzésére manapság igen gyakran használják a „fundamentalisták”, „militánsok” vagy „radikálisok” megnevezéseket. A magukat erősen a Korán kijelentéséhez kötő csoportok, és a szó szerinti értelmezés gyakorlatát támogató-helyeslő szervezetek viszont jobban szeretik, ha „iszlám aktivisták” néven kerülnek a nyilvánosság elé. Ennek oka az, hogy tevékenységüket „iszlám reformációként” értelmezik, és sikerüket az iszlám védelmében kifejtett gyors cselekvések hatékonysága alapján mérik le.

Általános célkitűzésüknek tekintik: 1) a Korán tanításának gyakorlatba ültetését, és 2) a vallásos értékek szigorú megőrzését, illetve azok számonkérését. Saját köreikre úgy tekintenek, mint Allah akaratának végrehajtóira, és az engedelmes végrehajtására felügyelő harcosokra. Felszámolásra ítélt ideológiai ellenségeknek tekintik a pluralizmust és a szekularizmust, mivel azok, megítélésük szerint, az istentagadás forrásaiként mérgezik az egész emberiséget. A nyugati világot úgy tartják számon, mint az említett két világnézet megtestesítőjét és képviselőjét, mely mindezekon túl még Izráel érdekeit is támogatja.

A fundamentalisták (vagy „iszlám aktivisták”) vezetői egymástól eltérő módon törekednek céljaik megvalósítására. Mérsékeltbb képviselőik a békés, politikai párbeszédben keresik a megoldást, míg a radikálisabb szárny a fegyveres be-

avatkozást, a szent háború meghirdetését tekinti célravezetőnek, kiképezve és mozgósítva a fanatikus, *öngyilkos dzsihad harcosokat*.

A tragikus és nem ritkán szörnyűséges események ismeretében, egyre sürge-többé válik a kérdés: Mi az intézményes, politikai, vagy ha úgy tetszik: társadalmi válasz a terrorizmus kihívására? Nem feladatom ennek biztonságpolitikai megfogalmazása, de újságolvasóként, tévénézőként látom, hogy miként az iszlám érdekek képviselője különböző árnyalatokat sorakoztat fel, úgy az ezekre adott válaszok is jól elkülöníthetők egymástól.

A józan ész mérsékeltbb, megfontolt *válasza* tárgyalásztalhoz ülteti a vezetőket és párbeszédre invitálja őket. A vallását ugyan nem követő, de a békeszeretetét érvényesíteni kívánó „átlagember” enged azoknak az útmutatásoknak, amelyek egyre határozottabb hangon szorgalmazza a másik fél megértését, a hitélet érzékeny területének tapintatos figyelembevételét. Az irány, az elgondolás helyes, hiszen a másként gondolkodó ember világnézetének ismerete nélkül lehetetlen levetközni az előítéleteket és megszüntetni az ismeretlenségből fakadó indokolatlan félelemérzetet. Aki képes indulatait legyőzni, odafigyelni, majd meghallani és meghallgatni a másikat, az idő múltával meglepve fogja felismerni és megtapasztalni az önkritika áldásait.

A kevésbé toleránsoknak, vagy éppen a leírhatatlan fájdalom miatt szenvedő sértetteknek, a terrorizmus áldozatainak gondolatvilágát a „megtorlás”, „retorzió”, „leszámolás”, „válaszlépés”, „bosszú” fogalmi, és az ezekhez kapcsolódó gyakorlati lépésekre vonatkozó képzetek határozzák meg. Bár az efféle cselekmények gyors és hatékony eredményre vezetnek, a terrorista akciók ideig-óráig tartó viszsza-szorításán túl valódi megoldást egy esetben sem nyújtanak.

Mi legyen „a hit válasza” a kegyetlen, örületig fokozódó, fájdalmakat kiváltó erőszakos cselekedetekre? Hadd álljon itt először is néhány bibliai ige:

5Móz 32,35 – „*Enyém a bosszú és a megtorlás*”: mondja Isten. Ezt az igét az Újszövetség is több helyen idézi.

Róm 12,19 – „*Ne álljatok bosszút önmagatokért, szerettem, hanem adjatok helyet az ő haragjának, mert meg van írva: Enyém a bosszúállás, és megfizetek – így szól az Úr.*”

Zsid 10,30 – „*Mert ismerjük azt, a ki így szól: Enyém a bosszúállás, én megfizetek.*”

Ha pedig Isten hallgat, tudjuk, hogy hallgatása nem egyenlő feledékenységgel; mert Ő számon tartja a népét ért sérelmeket.

Ézs 34,8 – „*Mert az Úr bosszúállásának napja ez, a megtorlás éve Sion perében.*”

Jézust és követőit gyakran vádolják egyfajta passzivitással, vagy a nehézségek előli meghátrálással. A Jézusra egyébként nem jellemző magatartást olyan bibliai idézetekkel próbálják alátámasztani, mint amilyen például a Hegyi Beszédből kiragadott néhány igever: „*Hallottátok, hogy megmondattok: Szemet szemért, fogat fogért. Én pedig azt mondom nektek, hogy ne szálljatok szembe a*

gonosszal, hanem annak, aki arcul üt jobb felől, tartsd oda másik arcodat is. Ha valaki pereskedni akar veled, és el akarja venni az alsó ruhádat, engedd át neki a felsőt is. Ha pedig valaki egy mérföldnyi útra kényszerít, menj el vele kettőre.” (Mt 5,38-41)

Aki igényes magyarázatok segítségével tanulmányozza az előbbi verseket, hogy azok lényegi-tartalmi üzenetét megragadja, az belátja, hogy Jézus sem visszavonulásra nem biztatta követőit, de nyilván arra sem, hogy az erőszakra erőszakkal válaszoljanak. Ezzel szemben Jézus:

- ◆ megtörte az indulatos kezdeményezés erejét;
- ◆ építő, önvizsgálatra alkalmas alternatívát kínált a támadóknak;
- ◆ helyreállította a felebarát emberi méltóságát és tekintélyét;
- ◆ jól alkalmazott humorral vette el egy-egy rosszindulatú akció erejét;
- ◆ megtörte a megalázás folyamatának önmagába visszatérő körét;
- ◆ elutasított minden alárendelt helyzetet és szerepet;
- ◆ felszínre hozta az igazságtalanságot;
- ◆ bűnbánó megszegyenüléssé alakította az erőfitogtatást;
- ◆ nem várt döntéskényszerbe hozta a hatalmával kérkedőket;
- ◆ mintegy bátorításként: tudatosította a fenyegetett félben meglévő erőket;
- ◆ a megtorlás vágyának ösztönét az elszenvedés (elhordozás) erénye alárendelte;
- ◆ a támadót a sértett fél helyzetének felülvizsgálatára készítette;
- ◆ az erőszakos félben kétségessé tette az erő alkalmazásának hatékonyságáról vallott meggyőződést;
- ◆ követőit meggyőzte arról, hogy inkább viseljék el a büntetést, mint hogy igazságtalan törvényeknek engedelmesséjenek.

A legtöbb esetben, amikor a Hegyi Beszéd tanítását követve Isten igazságának kellene engednünk, a gyakorlatban megtorpanunk. A megtorpanás azonban sohasem viheti előbbre a megbékélés ügyét, sőt hátráltatja azt, mert azokat erősíti, akiknek a megegyezés, a békesség helyreállítása nem érdeke.

Isten adjon nekünk bölcsességet és erőt arra, hogy a kínálkozó alkalmakat felismerjük, és az utunkba kerülő akadályokat leküzdhessük, hogy az olykor igen magasra állított mérce ellenére is merjünk hitben és hittel cselekedni.

A bölcs ember sok mindent megbocsát, sok olyan embert ment meg, akinek a lelke nem egészséges, de gyógyítható.

Seneca

A háború elkerülése érdekében sok olyanról lemondanak önszántukból az emberek, amikre őket háborúval és fegyverrel nem lehetne kényszeríteni.

Livius